Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre.

10 ÅRG.
N:r 32

TIDEVARVET

20 AUG.
1932

"Ett bedövande slag".
*
Läkepedagogik.
Av **Margit Cassel-Wohlin.**
*
Tyska kyrkogården.
Av **Klara Johanson.**
*
Vi gorillor, robbotar och människor.
Av f. fabrikskonsulenten
Elsa Pehrsson.
*
Trogstad — en folkupplysningshärd i Norge.
Av **Rut Adler.**

Vad har hänt?

FÖR OCH EMOT EKMAN har varit den gångna veckans känsloreaktion. Dessutom ett allas misstänkliggörande av alla. Luften tung av hotande nya avslöjanden och de mest kategoriska dementier, vars värde ingen längre kan bedöma.

DEN TIONDE OLYMPIADENS AVSLUTNING har ägt rum och Sverige visade sig ha kommit upp till tredje plats. Oväntade nya rekord ha satts inom alla grenar, men det gör frågan brännande om fortsättning är möjlig för de olympiska spelen över huvud taget. Ty hur skall amatörbestämmelserna vara möjliga att efterleva? Det märkes en viss betänksamhet inom de idrottsliga kretsarne, precis som efter den svensk-finska landskampen i höstas.

ETT HOTANDE VARSEL. Natten till tisdag hade ett dynamitattentat planlagts mot Göteborgståget strax norr om Skövde. Attentatet misslyckades visserligen, tack vare banans hållfasthet. Gärningsmannen är ännu icke uppdagad. Men saken är allvarsam och något fullkomligt nytt i svensk historia. Det varslar om onda tider.

ETT HISTORISKT NEJ gav Hindenburg åt Hitler då denne begärde att få intaga samma maktbefogenhet i Tyskland som Mussolini i Italien, efter sin berömda marcia sua Roma. Tyskland håller andan i förväntan på vad som nu skall hända.

ATT GÖRA UPP I GODO sina mellanhavanden utan att besvära domstol råder f. d. norske statsministern Mavinckel Norge och Danmark. Samma synpunkter har här framförts av Östen Undén.

DEN INTERNATIONELLA ANTIKRIGSKONGRESSEN öppnas av Henri Barbusse lördagen den 27 aug. i Amsterdam. Ett stort antal delegater, enligt en uppgift 500, väntas närvara, däribland 13 från Danmark. Inom den svenska kommittén pågår energiskt insamlingen av penningbidrag bland organisationer och enskilda, för att möjliggöra också för Sverige att sända ombud.

FLERA KVINNOR I RIKSDAGEN? Stockholms arbetarekommun har förslagsvis uppsatt fruarna *Agda Östlund, Ruth Gustafsson, Maria Wirén, Hulda Floodh* och fröken *Greta Agerby* bland sina kandidater. I Kalmar län står fru *Elsa Gustafsson,* Virserum, som tredje namn på de frisinnades s. k. A-lista och i Halland är *Laura Petri* första namn, likaledes på frisinnad lista.

Vi hoppas till nästa vecka kunna återkomma med vidare rapporter.

Veckovakten

Louise Woods-Beckman

80 år.

Fru Woods-Beckman.

För mer än 50 år sedan kom till Sverige den unga amerikansk-födda *Louise Woods-Beckman,* som maka till en framstående svensk politiker, skriftställare och socialreformator Ernst Beckman. När den ungdom, som nu träder ut i samhällsarbete av olika slag, skall orientera sig bland dem, som under föregående tidsperioder hållit framåtskridandets fana högt och skrivit sina namn i den sociala kampens historia, träffar den ännu bland de outtröttligt intresserade vakna och delaktiga fru Woods-Beckman — trots hennes 80 år. Alla som kommit i beröring med henne, och vore de än så gröna i de sociala frågorna, veta vad hennes intresse och erfarenhet betyda av inspiration och hjälp.

Inför den nu stundande 80-årsdagen — den 21 aug. — be vi fru Woods-Beckman själv berätta om de arbetsfyllda åren hon tillbragt i Sverige.

— De första femton åren efter vår hitkomst ägnade jag mig bara åt min familj, berättar fru Beckman, jag hade åtta små barn som jag skötte själv. Det var först på nittiotalet, som jag kom in i det sociala arbetet, egentligen först som ordförande i Vita Bandet. *Nykterhet, kvinnosak och fredssak* står på Vita Bandets program och de tre frågorna ha alltid ägt mitt varma intresse.

Jag intresserade mig förfärligt mycket för Josephine Butlers arbete mot den reglementerade prostitutionen i England. En vän i Schweiz gjorde mig bekant med hennes strävanden och det är ett intresse som jag aldrig släppt. 1902 kom jag så med i det arbetet här i Sverige. Det var då den s. k. *5-februarikommittén* bildades, vars ordförande jag blev.

1891 hade min man och jag flyttat till

(Forts. å sid. 4.)

Ryssland 1914 och nu.

Av *ELIN WÄGNER.*

På sätt och vis veta vi mera om hur förhållandet Sverige—Ryssland före kriget tog sig ut från ryska sidan, än vi veta hur det tog sig ut från den svenska. Den *tsarryska* generalstabens arkiv är öppet, och ur det samma har slavisten professor Anton Karlgren dragit fram ett märkligt stoff, som han publicerat i tre artiklar i Dagens Nyheter: 9, 10 och 11 augusti. Det vore synd om de upplysningar och lärdomar han hämtat ur arkiven skulle gå obeaktade förbi i det tumult som uppstått omkring affären Ekman—Kreuger. Kanske det är viktigare just nu att slå fast de ryska generalstabspapperens vittnesbörd som lyder så: *ryssarna förberedde icke attack på Sverige men de fruktade attack från Sverige.*

Många av dem som voro delaktiga i Sveriges uppförande under förkrigstiden som skrämmare och skrämde, lurare och lurade, önska nog glida över upplysningar som ställa svenskt omdöme i så dålig belysning. Men det är dumt, och borde icke tillåtas. Förresten, de flesta bli lurade någon gång, riktigt fult är först att av blygsel över sin dumhet underlåta att ändra sig och erkänna fakta.

Professor Karlgren refererar ryska generalstabens memoranda, vilka lågo till grund för tsarrikets militära dispositioner under åren före världskriget. Den ryska erövringstanken lyser där med sin frånvaro, och det talas aldrig om nödvändigheten av den isfria hamnen i norr, som skulle tvinga Ryssland att angripa Sverige. Däremot framgår att ryska generalstaben ansåg sig böra rusta mot en gemensam tysk-svensk aktion mot tsarrikets huvudstad, som man räknade med som säker vid den blivande kraftmätningen mellan Tyskland—Österrike å ena sidan och Ryssland å den andra, där eventuella allierade skulle kunna avgöra utgången.

Om Karl Staaff, hans regering och hans meningsfränder behöva ytterligare upprättelse utöver den som genom historiens gång redan kommit dem till del, så få de den här i rikt mått. De som voro med den gången — såsom t. ex. den nya Föreningen Frisinnade Kvinnor — att stödja den frisinnade regeringen, och som hjälpte att sätta en damm mot den propaganda som avsåg att driva Sverige som allierad i Tysklands armar, kunna med intresse se sitt eget handlande insatt i historiskt sammanhang. Men det är inte för den skull man skulle önska att sanningen om Ryssland och Sverige 1914 bleve lika bra eller bättre inpräntad i svenska skallar som historien om den ryska björnramen som sträckte sig efter

(Forts. å sid. 4.)

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterapningar!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

Ett hedervärt arbete.

Det skall icke vara många kyrkor i Mellan-Sverige, som nutilldags sakna full biltillgänglighet, men att med detta samfärdsmedel ta sig fram till Bocksjö kapell det var att sätta både bromsar och fjädrar och vederbörandes körskicklighet på ett hårt prov. Men vägen lönade sig. Rakt in i Tiveden, kanske Urtive'n eller Trolltive'n gick en skogsväg från Igelbäcken — en liten gränsort mellan Närke och Västergötland — över Bocksjö kapell och Granviks sågverk ner till odlad bygd norr om Karlsborgs fästning.

Det värsta var att skogsstigen höll på att förvandlas till en fin landsväg. Ett arbete som satts igång av A. K. för några år sedan och beräknas ta ytterligare en tre år i anspråk. Trehundra karlar, till största delen unga pojkar, voro kasernerade i Tiveden för detta ändamål. Med tämligen jämna mellanrum passerade man arbetslag på tolv—femton personer. Man hörde skåningar och dalkarlar förråda sin ursprungsort, göteborgare och östgötar likaså. Brända av sol och luft, väldigt trevliga att tala med. Gladare uppsyn än landsvägens arbetslösa vandrare.

Bostadsförhållandena föreföll bra ordnade. Små trevliga rödmålade stugor, var och en avsedd för sex personer och förlagda två och två tillsamman. Den som bestämt över förläggningen hade ej försummat att lägga stugorna på särskilt vackra platser. Så långt var allt gott och väl.

Men när samtalet kom in på mathållningen var det sämre ställt. Det fick man jobba med själv bäst man kunde. Och möjlighet till trevnad under fritiden var också ganska ringa. Det gick ju an under sommarens vackra dagar men de övriga årstiderna — läsa vad man hade och sova resten av dygnet.

Resenärerna började att fantisera om reformer. Varför kunde icke ett centralkök upprättas och med kokvagnar lagad mat till självkostnadspris sändas ut. Vägen gick ju ändå att befara. En bit från Karlsborgs fästning kom en kavalkad med mannar medförande sitt kök. Mannarna såg förresten sura ut. Resenärerna tyckte att vägarbetarne bättre behövde maten, beväringen kunde ju hålla sig i sin fästning.

Vägstycket är inte så långt, men vägarbetet tar tid. En vidunderligt vacker trakt kommer att öppnas och vägbältet Vättern runt fullbordas. Det borde vara ett stolt arbete att utföra, och de, som göra denna skönhetsvärld tillgänglig för envar, all heder värda. Varför skulle icke till de trevliga bostadshusen också kunna fogas ett centralt klubbhus med radio, föreläsnings-, musik- och studiemöjligheter. Så skulle det åtminstone bli om kommunikationsminister — ifall A. K. vägarbete sorterar under honom — vid nästa ministerskifte blev

X-Ray.

"Dess livs största beslut".

I. L. P. utträder ur Labour Party.

James Maxton.
Ordf. för parlamentsgruppen av I. L. P.

Sista lördagen i juli beslöt det s. k. Oberoende Arbetarpartiet (Independent Labour Party eller I. L. P.) på ett möte i staden Bradford i norra England, med 241 röster mot 142 att utträda ur det stora Labour Party.

I. L. P. är Englands första och enda socialistiska parti. Det bildades 1893, likaledes vid ett möte i Bradford, på ett mycket ringa antal medlemmar. Ordet »independent» skulle understryka att det verkligen ställde sig fullt oberoende av de gamla ärevördiga, eviga och ofrånkomliga partierna, det liberala och det konservativa. I 13 år arbetade detta lilla parti med Keir Hardie och MacDonald i spetsen till synes hopplöst men med ursinnig intensitet på att få den stora fackföreningsvärlden politiskt vaken och intresserad av att få egna representanter i parlamentet. Dess program var från början 8-timmarsdag, upphävande av övertids- och barnarbete samt — på skattevägen — av arbetslös inkomst, skapande av arbetsmöjligheter för arbetslösa och »nationernas avrustning».

1906 vanns slutligen en förbluffande valseger på 30 representanter och med detta bildades det stora Labour Party. MacDonald blev ledare. Detta var — och är — ingalunda socialistiskt, även om den skräck det engelska fackföreningsfolket hyst för socialismen mildrats med åren. I Labour Partys Verkställande utskott på 13 personer väljas 10 representanter för fackföreningar och fackförbund och endast tre för socialistiska sammanslutningar, därav två för I. L. P. Men I. L. P. har oavlåtligt under sin snart 40-åriga livstid fullföljt som sin uppgift att i fackföreningsvärldens tröga massa ingjuta politisk aktivitet för ett socialistiskt samhälle på internationell grund. Sedan 1924 har det ställt som sitt mål och lösensord: *Socialism i vår tid.*

I. L. P:s första brytning med Labour Party kom med kriget — vilket också av dess ledare, *Fenner Brockway,* påpekades i hans tal denna sista lördagskväll i juli, som väl alltid av den generation som var med skall minnas som årsdagen för krigsutbrottet. Labour Party gick med Henderson in i krigskabinettet, I. L. P. gick med MacDonald ut i öknen, 6,000 av dem i fängelse för krigstjänstvägran.

När Labour Party 1924 första gången kom i regeringsställning kom I. L. P. snart i så skarp opposition att dess medlemmar flera gånger röstade emot sin egen regering. Då antogs av partiet s. k. ordningsregler, Standing Orders, som *förbjöd* medlemmar att rösta emot partiets ledning. Mot detta förbud har I. L. P. brutit även under den sista Labour Party-regeringen, och sedan den nuvarande ledaren för det hopsmultna Labour Party, George Lansbury, inte ens velat ta upp underhandlingar om upphävande av dessa

(Forts. å sid. 2).

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker. Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

LÄKARE
Införd genom Stockholms Läkarförening.

Doktor Gerda Kjellberg
har återtagit praktiken.

TANDLÄKARE

Tandläkare
Eva von Heideman
Mottagning enligt överenskommelse.
Östermalmstorg 5, 3 tr. Tel. 736 54.

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
Stockholms största och modernaste tandkliniker för alla samhällsklasser.
Östermalm:
Kommendörsg. 16. Tel 728 50, 728 70
Kungsholmen:
Hantverkareg. 37. Tel K. 37, K. 37 38
(Basarbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)
Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvärk behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).
Kostnadsfri rådfrågning.
Endast exam. tandläkare.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkaregatan 85 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
Aderbråckstrumpor — Hålfotsinlägg — Maggördlar — Bråckband — Sanitets- och Förbandsartiklar — Katalog gratis.

Frälsningsarméns
Alkoholisthem
Kurön
(Åtnjuter statsbidrag)
Två timmars ångbåtsresa från Sthlm.
Prospekt och övriga handlingar sändas från Socialsekreteraren, Östermalmsg. 24, Stockholm.

Klockarebolagets
Begravningsbyrå,
Skepparegatan 39. 734 36, N. 60 98.
Filialer: S:t Paulsg. 15. Sö. 30 87.
Agneg. 40. Kh. 335 28.

Den 20 Aug. 1932.

"Ett bedövande slag".

Om man kunde bli mer förvånad över svensk politik, skulle man blivit ännu mer förvånad! Sveriges statsminister har talat. Han har hållit ett politiskt föredrag. Likaså justitieministern. Vilka för landets ve och väl i denna allvarstid betydelsefulla frågor ha de berört, och hur ha de framlagt de frisinnades ställning till dessa? De ha talat om hrr Hamrins, Gärdes m. fl. mellanhavanden med hr Ekman. Särskilt hr Hamrin, Sveriges statsminister, berättar om diverse detaljer, telefonsamtal m. m. och för övrigt om hela det dramatiska förloppet av hr Ekmans avsked. Under skenet av ett matt försvar, passar regeringen på att ta avstånd från sin forne chef. Vi få veta, att det var först sedan hr Hamrin fått konkursförvaltarnas försäkran, att dessa ej hade funnit något att anmärka mot någon av regeringens övriga ledamöter, som han lät övertala sig att bli statsminister, d. v. s. att regeringen skulle anhålla hos konungen att få stanna kvar med hr Hamrin som statsminister. Hr Hamrin vände sig till konkursförvaltarna, ej till alla de kvarstående departementscheferna och konsultativa statsråden. Det var en säkerhetsåtgärd. Regeringen fick stanna kvar, åtminstone tills vidare. Hr Hamrin försvarar denna deras önskan!

Den nye statsministern försvarar också konkursförvaltarnas tillvägagångssätt. De hade rätt att offentliggöra saken utan att fråga regeringen och utan hänsyn till landets anseende. Regeringen visste i förväg att offentliggörandet skulle ske. Därmed äro konkursförvaltarna måhända också i någon mån försvarade. Man kanske inte kan begära politisk blick av konkursförvaltare.

Hr Ekmans förfarande blev »ett bedövande slag» för hr Hamrin. Om någon, efter allt som skett, gjort sig några förväntningar, blev möjligen hr Hamrins föredrag ett bedövande slag. Vad skulle man annars haft rätt att vänta? Först en förklaring att regeringen ställt sina platser till förfogande, men av konungen nödgats att kvarstanna. Vidare att konkursförvaltarnas kommuniké blivit utsänd i en form, stridande mot en av regeringen uttalad begäran. Man hade också haft rätt att vänta att inga ord från regeringshåll fallit för att ytterligare lägga sten på börda, ej heller att förklara en sak, som är tydlig nog ändå. Utan i stället ett målmedvetet, framåtriktat handlingsprogram till hjälp för folk och land i djupt bekymmersamma tider.

—

ELSA HAMMARSTRÖM
Fiskaffärer — Stockholm
ÖSTGÖTAGATAN 31
Hörnet av Tjärhovsg.
Huvudaff. Tel. S. 882, S. 320 19, Bost. S. 146 52
SVEDENBORGSCATAN 7
Telefon Söder 337 80
Färsk fisk inkommer dagligen direkt från Göteborg och skärgården till dagens lägsta priser.
Varor hemsändas.

FOTOGRAFERA EDER HOS
Ateljé Anderson
S:t Eriksgatan 63. Obs.! N. b.
Tel. Kh. 301 48.
Öppet: Vardagar 9—6 e. m. Söndagar 1—4 e. m. Annan tid efter överenskommelse.
Passfotografier utföras.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 — Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 09

Kungsholmens Slöjdaffär
Agnegatan 36 (f. d. 12)
(invid Fleminggatan) — Tel. 502638.
Försäljer till lägsta priser:
KORG- och FURUMÖBLER, TRÄSLÖJD, TRÄDGÅRDSMÖBLER.

Herr- & Damskrädderiet
33 PIPERSGATAN 33
Tel. Kh. 304 07
utför alla slag av Herr- & Damkläder. Herrkostymer Kr. 50: —. Damkappor Kr. 35: —.
Pressning och reparationer utföras.
L. KVART.

Valprogram.

Det är valrörelsens tid! Partiernas kamp om rösterna. Valprogrammen föreligga. Ingenting vidare nytt. Om inte att bondeförbundet vädjar också till kvinnorna. Där saknas intet i vare sig högerns eller bondeförbundets utläggningar om tullar, försvar, modernäring och kristendom.

De frisinnades program är långt, välment och svävande som vanligt. Vad jordbruket angår vill man fortsätta med de inkrånglade stödåtgärder, som förut vidtagits. Hur många förstå vad det innebär? På det socialdemokratiska programmet saknar man alltjämt jordfrågan. Man vill visserligen även här hjälpa röstande småbrukare och lantarbetare, men icke jordbruket som sådant. Det var det enda, man kunnat hoppas av årets valprogram, att socialdemokraterna skulle vaknat för betydelsen av jordens förhållande till samhället. Eller våga de ej dra ut följderna av sina egna grundsatser. Det gäller likväl att komma bort från en osund spekulation. Här gäller det bröd och arbete.

Men valrörelsen tänker på röster och mandat.

—

En förberedande judisk världskongress, omfattande alla slag av judiska menigheter, judiska och kristna judar, zionister och icke zionister, olika politiska åskådningar o. s. v. har i dagarna haft sammanträde i Genève under ordförandeskap av rabbinen Stefan Wise, Amerika. Ändamålet var att få till stånd en samlad undersökning av alla slag av judiska förhållanden och att få beslutat inkallandet — snart eller efter år av förberedelser — en verklig världskongress, representerande judarna som en nation. Från Sverige närvar rabbinen Ehrenpreis och bland närvarande deltagare märktes chefen för Nationernas förbunds avdelning för minoriteter.

A. T. N.

Två dödsbud.

Kvinnorna i Blekinge ha under de senaste dagarna gjort två tunga förluster.

Augusta Tonning, rösträttskämpen, pionjären, är icke mera. Lugnt och stilla somnade hon in på sitt kära sommarhem Solvik den 11 augusti.

Augusta Tonning är borta, aldrig mera skall hon för ett yngre släkte berätta sina minnen från rösträttsstriden, från arbetets och glädjens dagar.

Söndagen den 14 augusti, den underbaraste av sommardagar, inföll den bortgångnas sjuttiofemårsdag och med den hennes avsked från Solvik. Då stodo hennes vänner samlade kring båren till en minnets och tacksamhetens stund. Stunden var hög och upplyftande, och män och kvinnor tolkade den saknad och gripenhet, som fyllde allas hjärtan. Blekinge vänsterförbunds ordförande, fröken *Ebba Holgersson,* framförde kvinnornas tack till den trägna arbeterskan för deras sak och erinrade om den inspirerande personligheten, som med sin uppbyggande sympati sökte och vann vänner, oberoende av åldrar, klasser och partigränser. Ty med sina vittgående intressen nådde hon till alla.

Sedan följde vi Augusta Tonnings stoft ett kort stycke av den långa vägen genom Blekingebygder till den skånska hembygden, där jordfästningen och eldbegängelsen skall ske.

Sin sista vila får Augusta Tonning på St. Tuna kyrkogård i Dalarne, där hennes man, åttiotalsradikalen Per Tonning, är begraven.

Så blev Augusta Tonnings sista färd symbolisk för hennes liv, ty i de tre landskapen, Skåne, Dalarne och Blekinge har hon levat och arbetat och känt lyckan och sorgen.

Magda Thulin.

*

Vad det kännes vemodigt och tomt att nere i Ronneby inte längre finnes Augusta Tonning, som i trofast hängivenhet med sina tankar och då och då med några uppmuntrande rader följde framstegsarbetet och de av de gamla rösträttskamraterna, som hon alltjämt kunde utbyta förhoppningar, minnen och hågkomster med.

Det fanns en tid då »Ronnebymötena» — oftast anknutna till högtidsdagen den 14 augusti — var ett evenemang inte bara för orten, länet och landet, utan för hela norden, ty dit kommo oftast talare och talarinnor från alla de skandinaviska länderna. Augusta Tonning förstod att samla människor. Och de som en gång kommit, som talare eller som åhörare, de kommo dit igen.

Jag minns från en valsommar för snart tio år sedan. Jag kom i samspråk med en allmogekvinna som stod med sin av markens gröda rikt lastade vagn på torget i ett litet samhälle i en annan del av Blekinge. Frågade något, mest för att höra hur pass intresserad hon kunde vara av valsituationen och fick till svar: »Jag röstar inte med någon annan lista än den som har fru Tonnings namn — hon *kan* arbetet och förstår *oss.*»

Bättre eftermäle kan ingen få, som arbetat på de två fronterna, för dagens krav av egen bärgning ur jorden och för morgondagens vidgade möjligheter för kvinnor på alla områden.

Till Augusta Tonning gå många tankar med tack för vad hon var och vad hon gav, den uthålliga arbetskraften i det goda glada väsendet.

Ellen Hagen.

*

Ännu en tung förlust för vårt länsförbund — förra ordföranden i Nättrabyföreningen fru *Ingeborg Lindwall* har avlidit. På henne passade Björnsons ord, *politik er næstekjærlighet,* och politiska glädje- och sorgeämnen blevo i djupaste mening personliga. De politiska sorgeämnena äro i vår tid många. En ljusning, ännu knappast skönjbar, men den som vi likväl måste tro på, är helt beroende av om vi enskilda mäkta se sammanhanget mellan vår personliga avgörelse och den s. k. utvecklingen.

De båda som nu gått bort visste detta. Deras minne inspirerar och förpliktar.

Ebba Holgersson.

"Dess livs största beslut".

(Forts. fr. sid. 1.)

Standing Orders, har den slutliga brytningen skett, I. L. P. står nu både inom och utom parlamentet utanför Labour Party.

»Vi gjorde uppror mot Standing Orders», sade Fenner Brockway i ovan nämnda tal, »därför att de begärde av I. L. P. att vi skulle avstå från att rösta emot en lagstiftning som gick stick i stäv mot den arbetande klassens intressen.» Och han går sedan igenom punkt för punkt vad man kunde ha väntat av en socialistisk regering — ty Labour Party hade från 1918 förklarat sig för socialistisk — och vad det hade i realiteten fört fram.

Det är ett gripande allvar över referatet av tal, diskussion och beslut i I. L. P:s tidning The New Leader. Dessa män och kvinnor gick ut från Jowett Hall i Bradford med ett löfte att genomföra »Socialism i vår tid» i England eller åtminstone ge alla krafter och alla tillgångar därför.

Stor smälek ha de redan lidit och man förutspår partiets snara död. Ett par av sina mest framstående medlemmar ha de mistat. Men ingen tycks tvivla på deras allvar. En avståndstagare säger om Fenner Brockway att han gått in för att bära tagelskjorta närmast kroppen. Det är nog inte många partiledare som frammanar ett sådant glåpord.

Emellertid, med detta beslut — »dess livs största beslut» — har ett parti av krigstjänstvägrare gått in för att genomföra ett socialistiskt, man kan likaväl säga kommunistiskt, samhälle i vår tid. De har en klar arbetsplan för sin agitation. De har tro på de klara principernas kraft och deras utgångspunkt är denna: Först människorna och deras livsbehov, kroppsliga och andliga. Efter detta måste samhället rätta sig.

H. L. H.

Lucks Reklamkaffe

VIGGBYHOLMSSKOLAN
INTERNATSKOLA FÖR GOSSAR OCH FLICKOR

Viggbyholmsskolan vill i sitt arbete söka ta hänsyn till de olika elevernas begåvning, arbetstakt och intresseriktning.
Skolan är uppdelad på två linjer. Den *teoretiska linjen* för fram till student- eller realexamen och är avsedd för studiebegåvade elever. Den *examensfria linjen* vill skänka en god allmänbildning utan att sätta någon speciell examen som mål. En stor procent konstnärligt begåvade elever tillhöra denna linje. Den examensfria linjen anknyter till lämpliga skolor för vidare utbildning.
Såväl gossar som flickor i åldern 7—15 år mottagas. Skolan är belägen vid Stora Värtan, c:a 2 mil norr om Stockholm. Prospekt genom undertecknad, adr. Viggbyholm. Tel. Viggbyholm 50.
PER SUNDBERG.

Kungl. Hovblomsterhandel
H. FLATOW
Säg det med blommor!
Västerlånggatan 14. **STOCKHOLM**
— Blomsterförmedling till in- och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 105 06, Norr 2117. Postgirokonto 549

Tyska kyrkogården.

Av *KLARA JOHANSON.*

För tjugofem år sedan publicerade jag, journalist som jag den tiden gunås var, ett samtal med excellensen von Goethe, dock utan att väcka nämnvärt uppseende. Vår nation var väl ännu inte nog förslöad att sätta tro till intervjuskribenter.

Meddelandet var emellertid relativt sannfärdigt. Audiensen ägde rum i den höge avlidnes privatlägenhet en vacker förmiddag i februari. Han hade nämligen på en stund lämnat sin tråkiga officiella bostad för att gå omkring bland sitt gamla lösöre som en annan turist och njuta de vällärda vaktmästarnas undervisning om »der Gethe», hans vanor och vurmar.

Många har kanske haft samma outsägliga tur att ertappa den ärkeskalken på sådan smygexpedition, men efter juli 1914 varsnades han aldrig mer. Och med full tillförsikt kan det profeteras att så länge han löper risken att möta ett hakkors träder han inte ut i tyska dagsljuset. Möjligt är också — ty nu har man börjat lära sig att allt omöjligt kan inträffa — möjligt är att jubelceremonierna kring hans kista förliden mars vart hans definitiva begravning.

Hade han åtminstone en anständig plats att ligga död på! Ingen tycks finna det skandalöst att Goethe och Schiller antichambrerar som ett par tjänstgörande kammarherrar i hallen över den förnäma krypta där weimaranska furstligheter av alla åldrar vilar i sluten familjekrets. Men jag vet en som inte blir otröstligt ledsen ifall missförhållandet rättas på exempelvis följande, numera möjliga sätt.

Någon av Weimars nazistynglingar får händelsevis veta genom någon bildad person att Goethe i sin avlägsna livstid betraktade världen med garanterat bruna ögon. Varpå ynglingen fylld av germansk furor trummar ihop ett gäng hakkorsbärare, som bryter in i Fürstengruft och, under avsjungande av nationalhymnen »Juden 'raus», lämpar den felögdes tunga sarkofag ut i det fria. En kommunist bevittnar bragden, får ett anfall av Goethekult, samlar kamraterna, och så forslas kistan mellan röda fanor bort från storhertigarnas förpestande grannskap, till den oansenliga kyrkogård där skaldens proletära maka i etthundra sexton år har bidat återföreningen. Under marschen brusar i all välmening Internationalen över världsdiktarens befriade stoft. Självklart avlöper ingendera akten utan knivhugg, bomber, skott och stenslungning.

Men chikaner som de nu supponerade vore bara att räknas för harmlösa pojkstreck på sidan om den framvältrande folkrörelse vars uppgift pregnant sammanfattas i det tändande fältropet »Vädra ut Weimar!» Om än detta i första hand siktar på det mångfaldigt symboliska namnets färskaste betydelse, republikens författning, lämnas inget rum för tvivel att man förehar den radikalaste luftrensning. Det synliga Weimar, det som nu i ett sekel har varit stärbhus, arkiv, relikgömma, kommer kanske att för utlänningar bevara sin melankoliskt lockande arom av heligt mögel och torkade rosenblad...

Hindenburgs Goethejubileumsmedalj påminner om de karameller i utkrusat svart och vitt papper som fordom begravningsgäster fick att ta med sig hem. Jag försöker inte gissa med vilken min Ricarda Huch och Thomas Mann tittar på den lugubra gåvan.

Återser jag en gång Berlin, som då förmodligen vilar tryggt på den kristliga, sedliga och nationella grund Versaillesfreden sprängde, skall jag med innerligare andakt än någonsin göra min hävdvunna rond på de många kyrkogårdarna. De vimlar av kända namn som på ett eller annat vis hänger samman med Weimar. Men på Dreifaltigheitskirchhof utanför Hallesches Tor träffas det jag helst vill möta: Rahel, med det onödiga tillägget Varnhagen von Ense. Sist jag såg det, för fyra år sedan, bredde sig förvildad vegetation över gravkullens gråhade, vittrande marmorplatta, och guldskriften var svartnad, nästan oläslig. Ja, kära Rahel, nu är du säkerligen död.

Man bör dra sig till minnes den anslående filosofiska tolkning av storkriget som på sin tid presterades av tyska tänkare: Kulturen drog ut att slåss med Civilisationen. Den sistnämnda parten, robust och själlös, ådrog sig bara skråmor, men Kulturen for så illa att den kort efter hemkomsten avled av sina sår.

Vi gorillor, robbotar och människor.

Av *ELSA PEHRSSON.*

Under en veckas arbetsledarkurs vid Tärna folkhögskola, en kurs ordnad av föreningen S. A. I. A. (socialarbetare vid industrier och affärsföretag) ha olika talare ventilerat problem, som man med ett gemensamt namn skulle kunna kalla arbetsledning.

En arbetare i storindustrien måste göra 30,000 kr. pr år räntebärande!

Rektor G. Eklöf, som tack vare sina omfattande undersökningar och sin kännedom om svensk storindustri står mitt i nuet, har i flera fascinerande föredrag hållit fram för våra blickar arbetsledningens stora betydelse i alla dess moment. Han har givit oss den svindlande siffran till begrundande, att varje arbetare vid en storindustri måste göra ett belopp av ungefär 30,000 kronor pr år räntebärande, för att företaget över huvud skall kunna bära sig. Han har visat oss aktieägarens rättmätiga krav på en chans till vinst utöver vanlig ränta, om denne alls skall bry sig om att satsa sitt kapital och arbetarens likaledes rättmätiga krav på befordran eller andra stimulerande moment i arbetet, om han i sin tur skall vara beredd att släppa till sin andliga kraft — arbetsvillighet. Rektor Eklöf betonar, att stillestånd i en nutida fabrik är en katastrof, som har ofantligt mycket mera vittgående följder än förr, och *doktor Alf Ahlberg* visar hän på nutidens ingenjörer, som med klockan i hand räkna sekunder och bråkdelar av sekunder, som icke få överskridas, då det gäller tillverkningstiden för en vara. Han framkastar också den frågan, om man här i Sverige kan skönja en tendens, som visat sig i andra länder, att öka nattarbetet, därför att maskinerna äro alltför dyrbara, för att man skall ha råd att låta dem stå obrukade under natten. Det löpande bandet, maskinens varvantal dirigerar människan, det gäller bara att följa med.

I en serie föreläsningar av fröken *Kerstin Hesselgren* orienteras vi i hur samhället griper in i industrilivet. Med lagen om åtta timmars arbetsdag, med lag om arbetarskydd, försäkringslagar och safety-first rörelse söka vi hejda maskinens herravälde, skydda oss emot det och hjälpa oss, då vi redan ligga där halvt slagna under det.

När maskinen tänker åt människan.

Man blir till slut förskräckt inför allt detta och börjar tro, att den belgiske forskaren Hendrik de Man målar framtiden, då han i sin bok — *Kampen för arbetsglädje* — talar om, att en del arbetare bli jämställda med dresserade gorillor vid maskinerna, därför att de inte behöva vara något annat än detta eller robbotar. Maskinen tänker åt dem, de behöva inte göra det. För dem gäller bara att göra samma handgrepp dag ut, dag in, samma lilla arbetsdetalj år ut, år in, vad den skall vara till gör detsamma, det angår dem inte. De äro säljare av arbetskraft, och det gäller bara att för denna få högsta möjliga pris, något annat intresse för företaget ha de ej.

I denna deras inställning till arbetet svarar arbetsgivaren med samma mynt. Har inte arbetaren något annat intresse av företaget än den materiella vinst han kan dra av det, så har icke heller arbetsköparen något intresse av att vara annat än köpare av arbetskraft, allt annat bryr han sig inte om. Vem arbetaren är intresserar honom inte längre, hurudan arbetaren är inte heller, inte ett uns av välvilja eller omtanke, kort och kallt resonemang: han säljer, jag köper, punkt och slut.

Som i en mardröm ser man framför sig ännu flera teknikens underverk, än mera formfulländade maskiner och som en följd därav ett än större antal arbetare, som måste förvandlas till gorillor och robbotar.

Man skapar ett äventyr av arbetet.

Men plötsligt släpper maran sitt grepp. Rektor Eklöf berättar, hur Ford på sina fabriker vid det rullande bandet infört rullande stolar eller trallor, på vilka arbetarna sitta för att en bit kunna följa bandet, medan arbetet pågår, och för att sedan vid återtagandet av de ursprungliga platserna få tillfälle att röra benen, då trallan skjutes tillbaka, och vad som är ännu mycket viktigare bli i tillfälle till en liten stunds kappkörning med kamraterna.

Psykologiens betydelse för all mänsklig sammanlevnad icke minst ifråga om arbetsledning belyses av *kyrkoherde Lyttkens,* som i en mångfald exempel tar fram till beskådande människans sätt att reagera inför ordergivning, effekten av lust- och olustkänslor, känslolivets inverkan på allt vårt handlande och tänkande, ibland alldeles påtagligt i arbetsresultat eller uteblivna sådana, även om man icke kan värdesätta det i siffror.

Samma synpunkter komma till synes i *Rickard Lindströms* medryckande berättelse om livet vid ett sågverk i Bergslagen för en del år sedan. Pojkarna brukade där anställa formliga tävlingar, där priset var en cigarrett eller något annat lika åtråvärt, om vem som kunde bära största antal bräder, och de sökte att av det enformiga arbetet skapa ett äventyr

Efter årsmötets slut på söndagseftermiddagen, möttes en skara av folk från bygden med arbetarungdom från Oslo, kommande i bussar och bilar med matsäckar och utrustning för att övernatta i lador och i det fria. Det blev en åhörarskara som nästan fyllde tunet, den stora gräsklädda gårdsplanen, när efter varandra *rektor Rosenkjær* talade om den danska krisen och krishjälpen, *d:r Sömne* om Det Norske Arbeiderpartis' kriseprogram, *red. Backlund* om nedrustningsfrågan och *kapten Brunskog* om avrustningstankens läge i Sverige.

Efterföljande dag minskades skaran på Trogstad successivt, men det var dock ett tjugotal kvarboende och dessutom av bygdens folk så många »storstuen» på Trogstad kunde rymma, som lyssnade till fru *Maja Sandlers* berättelse om hur Brunnsviks folkhögskola kom till; dess första år och dess glänsande snabba utveckling. En av de svenska deltagarna berättade om arbetarupplysningsföretag i Göteborg och Viskadalen och om kursen för arbetslösa sjömän på Ekered.

Birgit Nissen ställde frågan konkret och klart till de närvarande: Här står Trogstad till samhällets tjänst, ypperliga lärarkrafter gå lediga och brinna av önskan att arbeta, där gå skaror av arbetslös ungdom runt om i landet, värst i Oslo; den lekamliga födan *skall* de ha, om än nödtorftigt. Kroppsligen och själsligen gå de under av sysslolösheten. Om vi taga hit en flock av dem på små stipendier från deras organisationer, för deras bidrag från stat och kommun och vi börja en skola här — vill ni, bygdens folk, vara oss goda grannar, inte lägga stenar i vägen, ge oss en handräckning ibland? Skall ni förmå se längre än till den röda kluten på de arbetslösas bil, se *folket i* dess nöd och dess krav — då våga vi börja denna höst.

Av svaret från bygdens folk, uttalat av småbrukarskolans föreståndare i varma och goda ord, kunde man sluta sig till att tilliten var där. Trogstad kan börja — nej, fortsätta — sin gärning vid »Norges hjärta» som denna trakt vid Mjösen blivit kallad.

Ännu återstod en arbetsdag innan de flesta måste bryta upp — den ägnades helt åt fredsfrågans läge i Norge. Som en mycket grundlig orientering i fredssakens historia gavs oss av Birgit Nissen på ett helt medryckande, oförglömmeligt sätt en norsk kulturhistoria, där personligheter, yrkesgrupper, religionsliv, kyrka, konst, skolor, klasser, idéströmningar — allt belystes klart och skarpt i förhållande till militärt försvar — levnadsstandard — moralisk styrka — andlig kraft — fred. Slutligen en kort klar översikt av det norska arbetarpartiets avrustningsförslag, avslaget av riksdagen i år. Men det kommer igen och är av största betydelse i nedrustningsagitationen, där ett enkelt och positivt förslag, som dock har *ett stort folkparti bakom sig* är ett ovärderligt stöd, icke minst för den svenska fredsfronten.

I samtalen om och framtidsplanerna kring Trogstad, kom man fram till behovet att lösa en praktisk detalj, nästan en förutsättning för att lyckas: *Om man bara hade en bil!* För transporten av elever, föreläsare, varor, böcker, för den färdsel de tolv milen mellan huvudstaden och Trogstad som då och då är oundgänglig och som *måste* göras billigare än med nuvarande medel: bil ett par mil till stationen och sedan tåg, eller båt och tåg, med medföljande omlastning och tidsspillan.

Bilen, *skolbilen* har nu blivit det åtrådda man drömmer om. Det händer så mycket nu för tiden. Ganska uppskakande saker, men mest av ledsam art. Kan det — för jämviktens skull — hända något så huvudlöst trevligt som att någon ger bort en bil?

Trogstad, 14/8 1932.

Trogstad

Av *RUT ADLER.*

Namnet Trogstad anmäler sig självfallet som rubrik för ett omnämnande av *Föreningens för Nordisk Folkhögskola i Genève* årsmöte här, den 6—7 aug. och efterföljande 3 dagars »stevne». Emedan dessa dagars arbete, betydelsefullt i och för sig, måste ses som ett led i Trogstads begynnande utveckling som folkupplysningshärd.

Gården ligger, som förut i Tidevarvet nämnts, vid Mjösen, i den öppna, leende välbebyggda Totenviken, en rik och härlig bygd med Skreia fjällen i bakgrunden och blånande åsar runt om. Trogstad kom för några år sedan i en sökande människas ägo, skänktes till »samfundet» för att disponeras av uppbyggande krafter i fredssamhällets tjänst och förvaltas nu av en kommitté, som mottager och behandlar ansökningar om disposition för sådana ändamål av organisationer och enskilda. Sålunda ha de stora och välinredda utrymmena på gården under sommarskollovet i flere år utnyttjats av barnkolonier från Oslo. Med augusti månad draga barnskarorna tillbaka till gränderna från sitt ljusa sommarhem och sina lekar och Trogstad väntar på de vuxnas allvar att ta upp barnens och framtidens problem. Dithän all folkupplysning väl innerst syftar.

Nordiska Folkhögskolans i Genève årsmöte hade samlat ett trettiotal ombud från Genève-kommittéerna runt om i norden (med undantag av Finland, som denna gång ej sänt någon representant, troligen emedan de långa avstånden göra resan till en ekonomiskt svårlöst fråga) alla på något sätt representanter för folkupplysningsarbetet. Där var Askovs och Fredriksborgs folkhögskolor i Danmark, där var från Sverige Brunnsvik och Viskadalen och Informationsbyrån för fredsfrågor och framför allt A. B. F. företrätt från olika håll i landet, där var från Norge »Arbeidernes oplysningsforbund» och det fristående sociala upplysningsarbetet, där var slutligen Genèveskolans så att säga fasta lärarkrafter, rektor Rosenkjær, Danmark, socialekonomen d:r Sömne, Norge och red. Sven Backlund, Sverige, samt några av eleverna från detta års kurs. För dem som i hemländerna arbeta för skolan var lärares och elevers närvaro vid detta möte av stort intresse genom den inblick i skolans liv de kunde ge.

Årsmötesförhandlingarna, i och för sig lika andra, speglade som alltid för den uppmärksamme lyssnaren reflexrörelserna från individens eviga kamp mellan personhävdelsen och sakligheten inom sig själv. Här vällde dock fram i alla inlägg som en dyning från de djupaste strömningar i nutidens liv, en *nödvändighetens ton,* ett *måste* gemensamt för oss alla ansikte mot ansikte med generationen av i dag och i morgon: *Du som är vuxen, vart för du oss, var är din gärning, vart leder din tanke?*

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784
Bra matställe

Kr. 1:—
pr dag är allt vad Ni behöver lägga av för att förvärva en ny CORONA skrivmaskin för hemmet, kontoret och resan. Ni arbetar fortare och bättre med en Corona, som har alla standardanordningar. Skriv till oss i dag för prisuppgift och prospekt.

Generalrepresentan:
A.-B. REAL, Malmtorgsgatan 1 - STOCKHOLM
Tel. (10) 39 21, Norr (2) 115 99.
Leverantör till statsverken.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1932 sin tionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 20 Aug. 1932 — N:r 32

Prenumerera
på TIDEVARVET för 1932
Pris 6:— Kr.

LARSONS PÄLSVARUAFFÄR
Västmannagatan 56 (Hörnet av Odengatan)
Telefon Vasa 63 52.
ALLA SLAGS PÄLSVAROR TILL BILLIGASTE PRISER. REPARATIONER UTFÖRAS VÄL OCH BILLIGT.
Kredit ordnas.

genom att bygga så skrangliga och osäkra ställningar som möjligt, uppför vilka bräderna skulle bäras, i stället för att göra dem stabila och hållbara, som de blivit tillsagda.

Den nya parollen i Amerika: Anpassa industrien efter människan.

Lektor *Emilia Fogelklou* talar om hur Amerika sökt komma till rätta med dessa problem, hur man där före depressionen offrade miljoner på experiment inom industrivärlden. Taylorsystemet, som räknade med människan som en maskin, och mätte och vägde hennes färdigheter ungefär som man undersöker, hur många ton en viss maskin kan bära, är numera övergivet, och man har i stället sökt nya vägar på sociologisk-psykologisk grund. En undersökningskommission, som i två år arbetat inom industrien, har kommit till det ganska häpnadsväckande resultatet, att arbetsprestationerna äro i stort sett oberoende av tekniska förbättringar i fabriken, i stället har man funnit, att den själsliga inställningen är den avgörande faktorn. Därav följer att man i Amerika allt mer börjat fundera över, icke hur människan skall kunna göras lämplig för industrien, utan hur industrien skall kunna göras lämplig för människan.

Det som alltså till sist visar sig vara det viktigaste även för den som resonerar ur enbart ekonomisk synpunkt, är hur man skall behålla människans arbetslust, hur hennes initiativkraft skall få utrymme, hur man skall stimulera hennes lustkänslor för och i arbetet. Ty det har visat sig att det icke går att klyva en person i två delar, av vilka den ena är till finnandes på arbetsplatsen. En människa tar sina bekymmer och sina svårigheter med sig även i arbetet och en olycklig människa presterar ett sämre arbete. Det gäller således för all god arbetsledning att i eget intresse se till, att maskinen icke blir alltför mäktig, så att den dödar glädjen och tillfredsställelsen i arbetet.

Den kusliga drömmen var alltså inte så farlig, den drar förbi igen, och våra ett litet tag skamset böjda nackar rätas på nytt, ty vi ha åter upptäckt människan bakom maskinen, som ett ögonblick tycktes oss så alltuppslukande. Vi ha upptäckt att människan, som en talare uttryckte det, visserligen är av jordens stoft men också fått i sig inblåst en levande ande, varför det trots allt icke går att forma henne till varken gorilla eller robbot. Ty människan fördrar en hel del, blott icke att förlora sitt människovärde.

Elsa Pehrsson.

kassan säger också ja tack till kooperativas goda kaffe

Ryssland 1914 och nu.

(Forts. fr. sid. 1).

norra Skandinavien. Det är för svenska folkets inställning till dagens politiska problem och morgondagens.

Dagens Nyheter skriver en ledare om de karlgrenska avslöjandena och slutar med att Sven Hedin borde vallfärda till Staaffs gravvård och be om förlåtelse. För all del, men vad var Sven Hedin i denna affär annat än den synliga dockan, en politisk amatör, en frivillig agent som troligen inte kände sina uppdragsgivares djupaste avsikter, som lät sig användas till att popularisera och förbereda svenska folket på kommande händelser så att folkviljan vid behov skulle vilja rätt. De män t. ex. som under åren före kriget lade om svenska flottans signalsystem så att det passade in med det tyska, visste säkert mera än Hedin och redan med denna handling gåvo de ju också ett stöd åt ryska generalstabens antaganden. Hur oriktigt Ryssland, och till slut även Tysklands och Sveriges generalstaber än bedömt Sveriges folk, så kände herrarna väl ändå igen varandras metoder, eftersom dessa i grunden tyckas vara lika. Kanske ha ryssarna bättre än vi förstått vem som satte de höga svallvågorna i det svenska folkhavet i rörelse vid bondetågstider.

När vederbörande i sin trängre krets, där *allt* kunde sägas som icke Hedin fick säga högt, placerade in de svenska stridskrafterna i en mellaneuropeisk frontlinje mot Ryssland arbetade de säkerligen ut från förutsättningen att de på så sätt sin plikt likmätigt förberedde *försvaret* mot arvfienden Ryssland. Att detta var ett uppriktigt patos, behöver inte stå i någon absolut motsats till ryssarnas föreställningar, om att *vi* förberedde deltagandet i ett angrepp på Petersburg. Ty, ack! ännu i denna dag lever den föreställningen kvar i militära kretsar att Sveriges försvar bäst skötes genom att svenska trupper på ett tidigt stadium landstiga i Finland och gå mot ryssen. (Se Antingen — eller.)

Fantiserande generalstaber.

Det ligger något groteskt och ömkligt på en gång i vissheten att under de farliga åren före kriget generalstaber på båda sidor om gränsen fingo sitta och fantisera om ett svenskt-ryskt krigs olika eventualiteter och att de å båda sidor kallade det försvar, även om ordet tänjdes ut att mena preventivt angrepp i bland. Vad har man utrikesdepartement och diplomati till, om inte för att klara upp till en början de rena missförstånden och vidare söka rensa bort misstro och hindra krigsprovokatörernas verksamhet. Generalstabsplaner, hur hemligstämplade som helst, äro inte ofarliga, de resultera i militära åtgärder och motåtgärder och driva på händelserna. I det demokratiska liberalt styrda Sverige kunde dessutom inga åtgärder ske i stillhet. De måste ske över bondetåget, borggårdstalet, staaffska regeringens fall och 1914 års valrörelse inför hela världens publik.

Sveriges fredsvilja var icke helt stabil före och under kriget.

Låt oss konstatera att Sverige före 1914 och under kriget inte var ett land med jämn och orubblig fredsvilja, med oantastlig neutral dygd eller full immunitet mot krigspsykos. Där fanns viljor som arbetade för att neutralitetspolitiken skulle överges och Sverige ställa sig på den ena av de europeiska maktgruppernas sida. Och folket lät upphetsa sig men dock inte till den grad att det följde med ut i ett krig med Tyskland *utan provokation från Rysslands sida.* Denna provokation uteblev, det var det underbara. Medan vi sutto och väntade på skott från Östersjön i augusti för 18 år sedan, avsatte ryska ledningen sin östersjöamiral, därför att han ville förekomma sin svenske kollegas angrepp med ett eget.

Sedan professor Karlgren redogjort för hur ryska generalstaben såg läget och hur fast den räknade med Sverige som aktiv fiende, slutar han: på de villkoren gick Ryssland in i världskriget». Om han menar något med dessa ord, kan det ju inte vara annat än att Rysslands snabba mobilisering, som drog allt annat med sig var framkallad av rädsla, som när en orm hugger. Ryssarna trodde att landet var sämre ställt och hade fler fiender än det verkligen hade och måste därför skynda sig för att komma i ett fördelaktigt läge även om det var risk därmed. I så fall har Sveriges provokatoriska handlande under förra hälften av 1914 också sin del bland många andra orsaker i världskrigets utbrott.

Förhållandet Sverige—Ryssland av i dag har beröringspunkter med förkrigstidens.

Är inte förhållandet mellan Sverige och Ryssland av i dag psykologiskt och politiskt ett parallellfall till den historiska från förkrigstiden vi nu beskrivit? Jo, säkerligen.

Visserligen är mycket förändrat sedan dess och grupperingarna mellan staterna äro nya. Men på båda sidor sitta fortfarande generalstaber och utarbeta planer för hur deras stridskrafter skola förhålla sig i krig och fortfarande är hets mot grannen en del i militäryrket. Hos oss räknar man fortfarande med ryska anfallsplaner, icke längre för att uppnå en isfri hamn, utan för att påskynda världsrevolutionen och den kommunistiska världsaeran. Propagandan för svensk avrustning och en ny positiv försvarspolitik i förhållande till grannarna, utlöser ofelbart, så snart det visar sig att den vinner folket med sina argument, artiklar även i Dagens Nyheter om den ryska stridsmaktens fruktansvärda offensivkraft och ständigt fortgående fulländning.

Ryssland fruktar en enig borgarfront.

Samtidigt lever folket i Ryssland i ständig fruktan för att få en enig front av borgerliga stater emot sig, och räknar liksom den tsarryska generalstaben med att det borgerliga Sverige skulle höra dit. Erinrar man om detta faktum, får man till svar, dels att ryska folket är uppfanatiserat mot Västeuropa, dels att de maktägande diktat upp sagan om en antirysk koalition för att lura folket med i förberedelserna till ett ryskt anfallskrig. På så sätt går den gamla hetsen vidare. Kominterns alltför brådskande, klumpiga och provokanta agitationsmetoder här i Sverige bleve psykologiskt förklarligare, om man tänkte sig dem framdrivna av rädsla. Önskan att befria den svenska arbetarklassen ur dess slaveri är ur proletär solidaritetssynpunkt ett högt mål. Men mera närliggande vore det målet att göra det borgerliga Sverige mindre angreppslystet genom att göra det osäkert på lojaliteten inom dess värnpliktsarmé. Kanske att om vi förde ett annat språk mot Ryssland, dess intresse för att driva propaganda i Norrland skulle slappna!

Ja, detta var de reflektioner till vilka professor Karlgrens artiklar givit anledning. Man rör sig här med antaganden om vad som är psykologiskt sannolikt. Men *ett* är säkert: vad vi nu fått veta om det som varit, ger oss allra största anledning till vaksamhet inför alla liknande företeelser i nutiden och inför de faror som hota i framtiden.

Alin Wägner

Läkepedagogik.

Ett tidens tecken.

Vårt land har nyligen gästats av en internationell auktoritet i uppfostringskonst — *prof. Hanselmann* — vilken i Zürich innehar den första lärostolen i »Heilpedagogik» i hela Europa och därtill är ledare för ett stort uppfostringshem i Albisbrunn för svåruppfostrade pojkar samt har utgivit en rad skrifter på flera kulturspråk, bland dem ett stort vetenskapligt verk, *Einführung in die Heilpädagogik.*

Prof. H. har i dagarna avslutat en *»Kurs i psykisk hälsovård för barn och ungdom»,* vilken hållits på Siljansskolan i Tällberg (i samråd med Föreningen för Psykisk hälsovård) och omfattat icke mindre än 14 dagar. Men den som besökt kursen, kan vittna att intresset bland de 35 deltagarna var på helspänn från första till sista timmen, och att prof. H. själv var outtröttlig. Med sin glittrande humor, sin lysande framställningskonst och sitt varma gemyt höll han åhörarna fångna.

Under föreläsningar och diskussioner ha också en rad högaktuella frågor kommit upp. T. ex. hur skall skolan och hemmet behandla ungdomen under pubertetstiden? — Det är en oerhört prövande tid både för ungdomen själv och dess ledare. Typiskt är det hastiga, språngvisa växandet både fysiskt och psykiskt; starka stämningsväxlingar, från överströmmande kraftkänsla och lust att erövra världen till fullkomlig missströstan, ja, självmordsfantasier. Man har kallat puberteten en »normal anomali». Vi måste ge ungdomen tid att tänka och drömma under denna tid, och vi måste vara *överseende.* Den unge förändras plötsligt och känner sig främmande både för sig själv och för sina närmaste, blir ofta trotsig och kritisk och tycker att ingen i världen förstår honom. — Men den människa som inte upplever denna brytningstid på ett intensivt sätt, blir aldrig heller en mogen och kraftfull personlighet. Den som förflackar sina brytningsår med förtidig erotik blir en ytlig och slapp människa.

Hur skola vi behandla de unga under denna svåra tid? Vi få ej likna en trädgårdsmästare, som säger till äppleträdet: »Jag bryr mig ej om blomman jag vill ha frukt och det genast!» Det gäller en naturprocess, det tjänar ingenting till att jämra och svära, det gäller endast att vänta. Vi skola förhålla oss stilla och beredda att hjälpa och lyssna. Mer kunna vi ej. Aldrig be om ett förtroende men vara sådana, att den unge känner att han kan komma med sina frågor om han vill.

Att ironisera är det farligaste som finns! De tidiga känslorna och upplevelserna äro djupaste allvar för de unga själva, och fast man i den åldern sällan förstår att ta hänsyn till andras känslor är man själv överkänslig. En gymnasist hade i stället för uppsats skrivit en dikt om människans hand. Läraren var taktlös nog att läsa upp vers för vers för klassen i hånfull ton. Pojken lämnade plötsligt klassrummet och begick självmord.

Skolan skulle helst vilja förbjuda puberteten, säger prof. H. Den passar inte i systemet, bort med den! — I själva verket borde man skona i stället för att pressa under dessa år. Detta förstå de primitiva folken med sin finare instinkt. Ibland behövs det ej så mycket för att återskänka en pojke arbetslusten. Prof. H. har i egenskap av rådgivande psykolog vid en realskola brukat föreslå att man skulle släppa ut pojkar som råkat ur gängorna och fått skolleda på åtta dagars fotvandring med ryggsäck. De bruka komma hem i högsta grad förbättrade. —

Under en diskussionstimme talar professorn om att mänskorna behöva uppfostras till äktenskapet likaväl som till samhällsarbetet. Och härmed äro vi inne på de aktuella kvinnoproblemen. Som kvinnorörelsens huvudmål ser prof. H:

1) att skaffa kvinnorna möjlighet att hjälpa till med samhällsbyggandet;
2) att visa att artskillnad mellan könen ej betyder mindervärdighet för det ena;
3) att skapa möjligheter för de kvinnor som ej kroppsligen kunna få utlopp för hela sin kvinnlighet i moderskapet att åtminstone andligen få vara kvinnor och ej förmanligas eller neutraliseras i det av mannen skapade samhällsmaskineriet. — — —

*

På tal om nervösa och feluppfostrade barn eller s. k. problembarn kastas frågan om arv och miljö fram. Man träffas aldrig på ett fall där man har arvet renodlat svarar H. Varje handling är *mer* än arv, den är också miljöverkan. Till det olyckliga arvet kommer tyvärr ofta en ogynnsam miljö. En nervös far och mor ge sitt barn ett dåligt arv, men förstärka detta arvs inverkan genom en felaktig fostran. Arv och miljö är som varp och inslag — ju finare tyg, ju svårare att skilja trådarna. — Man får icke begå det misstaget att tro att goda ekonomiska förhållanden är liktydligt med god miljö i psykologisk mening. De yttre förhållandena få inte dupera.

Uppfostrare kunna som bekant göra sig skyldiga till otaliga fel. Prof. H. nämner några som han betecknar som typiska »moders-» och »fadersfel». En kvinna t. ex, som är olycklig i sitt äktenskap »flyr» gärna till barnet, särskilt om hon bara har ett och överöser detta med alltför mycket kärlek. Hon försöker kanske vinna dess tillgivenhet genom att tillåta sådant som fadern förbjudit etc. — Också fäderna begå sina typiska fel. Om en far har ett falskt mannaideal och betraktar sig som ägare till hustru och barn, blir han en despot och hustyrann. — Den i äktenskapet olyckliga mannen flyr sällan *till* barnet utan *från* både hustru och barn och lägger sig gärna till med någon hobby, såsom frimärksamlande el. dyl. —

Margit Wohlin.

Louise Woods-Beckman.

(Forts. fr. sid. 1.)

Djursholm, och mitt stora intresse blev där att söka få till stånd regelbundna gudstjänster. Statskyrkan sköt oss ifrån sig helt och hållet och vi var därför tvungna att försöka få en predikant som inte var präst. *Natanael Beskow* hade just tagit sin examen i Uppsala, honom bad jag provpredika, och han blev sedermera vår predikant. Genom frivilliga gåvor från vänner i Sverige och England lyckades man dels att anställa d:r Beskow, dels att låta uppföra ett kapell, som blev färdigt 1899. Jag gläder mig mycket åt att ha fått vara med om att få doktor Beskow till Djursholm.

Förresten har jag alltid varit mycket lycklig i Sverige, som jag riktigt känner mig höra till. I flera frågor samarbetade jag med min man. 1886 blev han riksdagsman och redan då hade han kvinnorösträtten på sitt program. Det var en av de frågor där vi helt och hållet följdes åt.

Låt mig till sist säga att jag sätter ett stort värde på att få uttala mig i Tidevarvet, slutar fru Beckman. Jag håller mycket på den tidningen. Den gör vad ingen annan gör och är en modig tidning.

C. H.

Köp Edra Hälsovårdsartiklar
för
KVINNOHYGIEN HAVANDESKAP
FÖRLOSSNING BARNAVÅRD
hos KIFA
KUNGL. HOVLEVERANTÖR
31 Regeringsgatan 31

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.B.